

Тамара Лујак

Чике у поезији

Збирка поезије
за децу

Предговор

О дивовима сањамо, о дивовима маштамо, о њима нам приповедају, о њима филмове снимају и песме певају, али да дивови заиста земљом ходе – то нам ни у најлућим сновима не пада на памет. Још мање да их у животу можемо срести, упознати и са њима се дружити. Једна ме је таква срећа походила. Цео живот сам провела слушајући о „Пеци и деци“, ни не помишљајући да бих једном могла да га упознам. Али, не само да сам га упознала и са њим сарађивала, већ и пристала да, по његовој идеји и замисли, приредим збирку песама која је пред вама.

Није лако сусрести се с дивовима. Не зато што су застрашујући по изгледу или понашању, већ зато што застрашују својом величином. Недостижни су. Када их упознате тек онда схватите колико сте мали, тек тада схватите да ћете заувек ходати у њиховој сенци – али каква ће то сенка бити! Бескрајно угодна и забавна – какво је и само искуство стварања – стога нас никако не може оптеретити чињеница да ћемо заувек у њој остати – јер нам чини на част да у њој ходимо.

Дивови који су стали у ову збирку недостижни су. По величини, ширини свог духа, лакоћи стиховања, дубоком познавању дечије психе, хтења, сметрења. Стихови које су за собом оставили неки су од најнежнијих ода природе, најтананијих разговора са природним силама, најдубље истине изречене лаким, полетним, шаљивим језиком, баш онаквим какво свако дете може да разуме. Док су складали своје стихове, песници као да су имали на памети мисао светогорског старца светог Порфирија Кавсокаливита: „Радујте се свему што нас окружује. Све нас проучава и води Богу. Све око нас су капљице Божије љубави. И живо и неживо, и биљке и животиње и птице, и планине и море, и излазак сунца и звездано небо. То су мале љубави кроз које долазимо до велике: Бога. Цвеће на пример, има своју благодат, учи нас својим мирисима, својом величанственошћу, говори нам о љубави Божијој. Расипа своје мирисе, своју лепоту и на грешнике и на праведнике.“

Неке ће вас песме дирнути до саме сржи и, природно, расплакати („Јаблан и јасика“, песма чика Андре), друге ће вас разгалити и весело насмејати („Разбрајалица“, песма чика Пеце), треће ће вас поучити и научити свачему („Симина азбука“, песма чика Бране, „Рано рани“ песма чика Стеве), четврте ће вас напросто очарати („Бреза и зека“ песма чика Андре). Ниједна вас, међутим, неће оставити равнодушним. Ниједна вас неће оставити без одговора: мења ли вук своју ћуд, мре ли цвеће, како се учи азбука, да ли је боље живети у ропству или мрети у слободи, исплати ли се бити лењ, шићара, шта је на крају, може ли се учити на сопственом примеру, хоћемо ли остарити, да ли је природа жива, осећа ли, да ли нам је потребна љубав...

То су све важна питања и још важније лекције за децу која тек треба да ступе у свет, са њим се упознају, схвате га, проникну и у њему нађу своје место. Наравно да је лакше кроз свет ходити уколико вам у томе неко помаже, уколико вас неко води, учи, подржава, схвата, разуме. А дивови који су у овој збирци нашли своје место управо то раде: воле децу

(зато их деца од милоште и зову „чике“), преносе им своја знања и искуства (што није ни мало лак задатак, поготово не језиком лаким и лепршавих да га свако дете разуме), упозоравају их, припремају за часове боли и разочарања, љубе и грле стиховима...

Права је штета што су неки од ових великана наше књижевности данас пали у заборав. Права је штета што славио тек двојицу или тројицу њих, кад их имамо прегршт. Било би лепо кад би свако од њих имао свој дан, конкурс, награду, фестивал... Зар не би било дивно када бисмо имали чика Андрине, Божине или Пецине дане, зар не би било дивно кад бисмо имали и по неколико дечјих фестивала током лета, посвећених овим песничким дивовима? Какав би то ужитак био! Какво весеље! Замислите да сва деца у глас рецитују „Пачију школу“, „Волим“ или „О ветру“... Замислите то дружење и весеље, интерпретације песама, њихово постављање на „даске које живот значе“, бајке инспирисане њима... Колико би нам само живот био лепши и богатији!

Како смо свесни чињенице да су ти и такви дани нама још увек далеки, желимо овим скромним путем да се захвалимо свим овим дивовима који су наше детињство учинили мало мање тмурним, мало мање тешким, мало мање болним. Отворите странице ове књиге и дозволите дивовима да вас подигну на ноге, пригрле, загрле, пољубе, како то само дивови могу.

Тамара Лујак
или, како Чика Пеца има обичај
да ме, не без основа, зове
Тамара ле Лујак

ЧИКА АНДРА
АНДРА ФРАНИЧЕВИЋ
(1889 – 1967)

АНДРА ФРАНИЧЕВИЋ

Чика Андра Франичевић родио се у Неготину 1889. године у учитељској породици. Основну школу учио је у Неготину и околини. Уписује гимназију, најпре у Неготину, потом у Зајечару. Филозофски факултет — германистику, уписује у Минхену. После прекида у време ратова — студије завршава на универзитету у Београду. Почиње сарадњу са „Српским новинама“ и „Забавником“.

Године 1920. постаје суплент и професор Трговачке академије, најпре у Земуну, потом у Београду. Тада почиње и његова сарадња са часописом „Мисао“, „Политиком“, „Српским књижевним гласником“ и „Опишаним јежом“.

Андра Франичевић 1931. године објављује књигу песама за децу под називом „Чика-Андрине песме“. Књига „Чика-Андрине нове песме“ излази 1933. године. Већ 1936. Живојин Д. Карић заступа га у Антологији југословенске савремене дечје књижевности. Чика Андра је објавио још и књиге: „Жапци и врапци“, „Пионири“ и „Росна руковет“. Књига „Најновије песме Чика-Андрине“ излази 1958. године.

Чика Андра Франичевић умире у Београду 1967. године. Иако је у првој деценији „Политике за децу“ био један од најзаступљенијих дечијих песника, када је сваког четвртка имао прилог, а понекад и две и више песама у броју, спада у књижевнике за децу који су неоправдано запостављени.

БРЕЗА И ЗЕКА

На ливади крај потока,
К'о витка лепеза,
У сребрној хаљиници
Шуми млада бреза.

Шуми бреза песме своје
Као светлост благе,
А лишће јој пуно, пуно
Веселости драге.

Један мали зека слуша
Како пева бреза,
Целом душом слуша песму
Од сребрног веза.

Па очаран пита брезу
Чучећи на репу:
„Од кога си, секо,
песму научила лепу?“

А бреза се насмејала,
Сва од смеха хуји:
„Учили ме, бата зеко,
Сунце и славуји...

И ветрићи гиздавчићи
Што ливадом језде,
И речице певачице,
И шарене звезде.

Баш синоћ је једна била,
Па и за те пита:
„Шта ми — каже — ради зека?
Да ли много скита?“

А ја кажем: Није, није,
Слатка стрина звездо,

Баш ту му је покрај мене
У травици гнездо!

„Е, ако је тако, онда —
Рекла ми је стрина —
Донећу му рајски купус
С небеских висина!““

Мило зеки, мило, Боже,
Све врти репићем,
И весели шумор слуша
Целим својим бићем.

А бреза се осмејкује
Сребром свога грања,
Радује се како зека
Рајски купус сања.

ЈАБЛАН И ЈАСИКА

Крај пута у трави,
Скрхан јаблан ћути,
Јуче га је ветар
Оборио љути.

Ћути, мре без гласа,
Пун јесењег сјаја
А пита га танка,
Јасика из гаја:

„Како то да ветар
Тебе сломи, дива,
А ја тако слаба,
Па сам јоште жива?!“

Смртно рањен јаблан
Насмеши се благо,
Па јасици каже:
„Зато, чедо драго,

Што је твоја душа
Плашљива и мала,
Па клањањем ропским
Браниш се од зала.

А ја више волим
Ране, смрт и страву,
Но пред сваким ветром
Да повијам главу!“

ПОЈЕДЕНИ СВИРАЧ

Орила се бурна свирка
Данас целог дана,
Удала се наша плава
Ћурка за ћурана.

Кум је био Кокан пет'о,
А стари сват прасе,
За свирача мајстор жапца
Узели су, зна се.

Весело је ваздан било,
Истина је жива,
Па се јело, па се пило,
К'о што увек бива.

Појели су драги гости
Сто комарца фина,
И пржених слатких мува,
А беше и вина.

Као вијор у колу су
Заиграли лепом,
Кума кока красно својим
Вртела је репом.

Играле су и паткице
И њини пловани,
И гушчице и гусани,
И врапци на грани.

Играли су без престанка,
Од јутра до мрака,
А, Бога ми, играли би
И до зорског зрака.

Ал' тада се, јао, нешто
Догодило ружно,

И ћуркина свадба лепа
Свршила се тужно.

Јер и поред тол'ко слатких
Јела и колача
Неко је у мраку ипак
Појео свирача!

Плачући је друштво цело
Отишло да спава,
А петла је од жалости
Заболела глава.

Па до зоре шетао се
И уздуж и преко,
И сву ноћ је за свирачем
Тужно кукурек'о.

ЛИСТ НА ПУТУ

Играо се ветар
Маленим листићем,
Носио га благо
Јесењим путићем.

А листак се смеј'о,
Забављао славно,
Лепршао слатко
Како није давно.

Ал' уморни ветар
Кад се игре ман'о,
Лист на црну земљу
Клонуо лагано.

И немо заћут'о ...
Тужно му је било
Као тужној птици
Кад изгуби крило.

ХВАТАЊЕ ЗВЕЗДА

Било једно дете тако,
Па мислило да је лако
Дохватити звезду:
Станеш лепо на столицу
Па дохватиш блиставицу
К'о јаје у гнезду.

Тако рекло па је стало,
А кад стало, одмах пало
К'о што увек бива.
А звезда се насмејала,
Па од смеха трепетала
К'о варница жива.

Смејали се и сви зраци,
И облаци вилењаци
Што планином језде:
Смејали се, ето тако,
Као да је, брате, лако
Дохватити звезде!

СМРТ У СВЕТЛОСТИ

Јутрос рано на клавиру,
У игри и шали,
У сребрну вазу пао
Један мишић мали.

Па плакао, скакутао
К'о талас уз лађу:
„Јао, јао, убиће ме
Кад ме овде нађу!“

А славујак у кавезу
Сав од страсти син'о,
Па му каже: „Благо теби,
Бар ћеш умрет фино!

Нећеш више да се мучиш
Жив у рупи, друже,
Но ћеш умрет' сав у сребру
Где умиру руже!“

„Хеј, славују“, мишић цвили,
„То је песма само,
Друкчије би ти певао
Кад би био амо!

Јер боље је жив у рупи,
У здрављу и снази,
Него мртав, куку мене,
У сребрној вази!“

А роб славуј, сав у чежњи
Што га вечно пали,
Страсном песмом одговара:
„Није, није, мали!

Без светлости и слободе
На свету је тужно,
Боље мрети у лепоти
Но живети ружно!“

СЛАВУЈ И ЦВЕТ

На прашноме путу
 Леж'о сломљен цвет,
Целог Божјег дана
 Газио га свет.

Долетео славуј,
 Уз'о га у кљун,
У хлад га је метн'о
 Под зелени жбун.

Цвет рекао: „Хвала,
 Славујчићу мој!“
Па дух благи тихо
 Испустио свој.

А славујак душом
 Слатком као мед
Жалио бескрајно
 Млади цветак блед.

ВУК ОСТАЈЕ ВУК

Досадили вуку греси,
А им'о их читав рој,
Па пошао у манастир
Да посвети живот свој,

Па је иш'о, иш'о, тако,
Смирен као благи цвет —
„Прав, правцати божји светац!“
Рек'о скоро цео свет.

А кад срео једну гуску,
За курјака прави мед,
Он, наравно, појео је
Као што је био ред.

На суду га судац пит'о:
„Шта је, море, вуче, то?
Зар ти светац, пак да једеш
Гуске као макар ко?“

А он, знате шта је рек'о:
„Крива, — вели, гуска та —
Зашто, брате, на ме шиче,
Кад зна да сам светац ја?“

КАД ЋУРАНИ ГЛЕДАЈУ У НЕБО

Са јабуке ведролите,
Где се ноћу гнезде,
Три ћурана мудрована
Посматрају звезде.

Питају се: Ко су ови
Светли милиони?
Јесу л' руже или птице,
Или лампиони?

Каже један: „То су, брате,
На небеском брегу
Светла јаја из којих се
Анђелчићи легу!“

„А ја мислим“, каже други
Још мудрији с гране,
„То су зрна којим рајски
Ћурани се хране!“

„Каква зрна!“, каже трећи
С прекором у гласу,
„То су плаве рајске козе,
Што облаке пасу!“

Па све пљушти од мишљења
Из лиснога грања,
Целе ноћи свађали се
Од силнога знања.

А од рајских размишљања
Три ћурана плава
Није мог'о врабац један
До зоре да спава.

„Е, тако је“, уздис'о је
Несрећник на грани,
„Кад о небу и звездама
Говоре ћурани!“

КОЊ И МАГАРАЦ

Хвалио се коњ магарцу:

„Бољи сам но ти!

Поносан сам, снажан, бујан,

Све у мени ври!“

А магарчић пит'о, пола

Од дивљиња нем:

„А јаше ли тебе когод,

Ако знати смем?“

„Јаше“, рек'о коњиц горди,

„Јаше газда мој;

Кад појаше с мене само

Лете крв и зној!“

„Е када је тако“, рек'о

Наш магарчић леп,

„Онда сав свој понос мачку

Обеси о реп!“

ЧИКА БРАНА
БРАНИСЛАВ ЦВЕТКОВИЋ
(1874-1942)

БРАНА ЦВЕТКОВИЋ

Глумац, редитељ, управник позоришта, сценограф, карикатуриста, илустратор, дечји песник, приповедач и преводилац, многобројна су звања и занимања која се везују за многоструко обдареног чика Брану Цветковића (1874–1942). После завршене Академије ликовних уметности у Минхену и слушања предавања из глуме, Цветковић је 1899. године у Београду основао своје позориште „Орфеум“. Репертоар су чиниле хумористичне једночинке, скечеви, соло и дует сцене, комични дијалози, оперетске тачке, гротескна балетска извођења, као и духовито састављени рецитали афоризама, епиграма и кратких песама, које је Брана најчешће говорио и певао у дуету, уз одговарајућу музичку пратњу.

Ниједан догађај није могао да прође, а да не буде обрађен у Браниној духовитој верзији. Тако се кроз мозаички програм чувеног „Орфеума“ исмевао партијско-политички живот, страначки сукоби, скупштинске зајевнице, подвале, интриге, министарске афере. Двораном се орио смех, одјекивали су аплаузи и овације, тако да је Бранино позориште сматрано „најведријим кутком Београда“. После Првог светског рата, „Орфеум“ је наставио са представама, с тим што је Брана сада имао нове кандидате за своју сатиричку оштрицу. Карикирао је „нове богаташе, афераше и дрпараше“, који су се нагло обогатили на рачун државне касе.

Дошла је диктатура 1929. године, а насртаји цензуре и забрана били су све жешћи. У тако немогућим условима, Брана је прекинуо рад „Орфеума“. После тога се повукао у миран живот, предајући се књижевном стваралаштву и превођењу. Сарађивао је са многим београдским листовима, а највише са „Политиком“, објављујући, на дечјој страни, песме и приче које је сам илустровао. Сматра се да је уз чика Јову Змаја, Брана Цветковић деценијама био „највреднији и најдостојнији хвале дечји писац“.

Овај чувени „смејач и засмејач“, како га је називао Винавер, умро је за време окупације 1942. године. У Београду је, неколико месеци по смрти добио улицу, која је после ослобођења преименована. Његово име данас носи једна мања улица у насељу Жарково.

ПТИЧИЈА ТУГА

Што си ми се распевала,
Птицо мала?
Је ли то за храну хвала,
Што ти моја рука дала,
Птицо мала?

Дете пита, птица вели:
– Та ме песма не весели,
Њу су горки јади сплели!
Немам што ми душа жели...

Са питањем дете хита:
– Зашто тужиш, кад си сита
Од семења и од жита?
Боље да си поносита!

Дете пита, птица збори:
– Боље да ме и глад мори,
Али да сам где у гори,
Где се птичја песма ори
О слободи и о зори –
За слободу Бог ме створи...

СИМИНА АЗБУКА

— Хајд, прекини игру, Симо!
Дођи, мало да учимо.
За данас смо игре сити,
Сутра ћемо наставити.
Све те игре добро знамо,
А сад ћемо да читамо.
Хајде, гледај у та слова,
Јер сва редом ту што стоје
Свако има име своје.
Тако редом прстић води...
Дед' то слово? Чик погоди!

— Мало слово не знам свако,
Ал' велика читам лако,
Јер имају згодне шаре —
Х ми личи на ногаре;
А је као кров на кући,
А П врата куд ћу ући;
Ж је као права жаба,
А Ф као наша баба;
О је сасвим као јаје,
Ш велико виљушка је
У к'о левак, крив на крају,
А Т чекић, да куцају;
На столицу Ћ ме сећа;
Ј удица мало већа.
Г је као дршка штапа.
А З као мачја шапа;
С је као потковица,
А М као шајкачица!

— Доста, Симо, твоје муке
Прочит'о си по азбуке —
За сутра нам пола оста,
А за данас баш је доста...

ДЕМБЕЛИЈА

На ленштину кад ко виче
Ленштина се сети приче.
Да постоји, како веле,
Чудна земља за дембеле!
Ту никаквих брига нема,
Сама земља све ти спрема —
Ту се једе, пиће лије,
Све по жељи Дембелије —
Што замислиш да ти треба
Све то само пада с неба!
Да подгојиш своје тело
С ражњем падне прасе цело,
Ил' печено слети пиле,
Или пловка од три киле!
Има масла, има млека
И переца и ђеврека;
Лубеница, разних диња,
Кобасица масних свиња
И барене шунке ту су,
Удешене по укусу;
Па сланине цела кора,
Крупних риба чак из мора,
Уз колаче разно воће...
Има свега, шта ко хоће
Све је тамо богом дано,
И пржено и кувано.
Треба само да се зине,
Па све слети са висине
Док ленштина спава, жмури,
У уста му јело јури!
Тако тече како сване
Усред земље Дембелане!...
Тако лажна прича каже,
И тим леност потпомаже.
Лења деца кад то чују
Врло лако поверују.
Али знајте, мали моји

Таква земља не постоји.
Свуда мора да се ради.
А ленштина мре од глади.

СТИЖЕ ЗИМА

Стиже зима. Е, па нека!
Одавно се на њу чека.

Да ће доћи ја сам знала,
Прва сам је дочекала!
На децу је зима љута
Кад јој приђу без капута
И да будем зими мила
Добро сам се утопила.
Капут, капа, све ме греје
Па уживам кад снег веје.

А док веје, питам баку:
„Откуд снег за зиму јаку?“

А бака ми на то вели:
„То анђеле Бог весели,
Сви су они као бебе,
Да ниједно не озебе
Перина се створи млака
Од облака.

Ал' њу оштар ветар сек'о
Па јој просу перје меко
И раздува надалеко!
Отуд после изненада
На нас бело перје пада,
Ал' док стигне до земљице
Буду снежне пахуљице!...“

Ту ми причу бака дала.
Ја знам да је све то шала,
Ал' озбиљно кажем: „Хвала!“

КЛИН ЧОРБА

Народна прича

Огладнео путник наиђе на село,
Па у прву кућу свратио за јело.
А ту, крај оцака, седи нека бака
И дочека хладно путника пешака:

„Немам, синко, ништа“ — тако бака вели,
„Ето, ни ми данас ништа нисмо јели.“
А путник разуме да се баке пуће,
Па вели: „Имаш ли тигањ воде вруће?”

Да зготовим часом мало бар клин чорбе.“
Па гвоздени клинац извади из торбе.
Кад то бака чула, мисли да је глува,
Од чуда се крсти: „Да нас Бог сачува!

А да умрех јуче не бих ни то знала!“
Па му тигањ дала и уз ватру стала.
А путник у тигањ вруће воде нали,
Све озбиљно ради, нема да се шали. —

И на ватру стави, па у ватру цара,
Затим воду меша, а гледа га стара,
Да пропусти штогод не би бака хтела,
Јер користи биће од таквога јела.

А озбиљни путник чорбу даље прави,
У кључалу воду гвозден клинац стави.
Окреће се баки, понизно је моли:
„Дај ми, ако имаш, мало ситне соли.“

Она со му даје, грумен мало већи.
Он осоли воду, па ће баки рећи:
„Е, да ми је брашна макар једна шака!“
Трчи бака с брашном, к'о перо је лака.

Путник брашно меће, па одмах додаје:

„Сад би добро било једно свеже јаје!“
Она и то нађе, послушна к'о дете,
А путник и јаје са брашном замете.

Па ће онда рећи: „Знаш, више због сласти,
Требало би овде и кашика масти...“
И маст баба даде — лети а не иде!
Он замасти 'чорбу', па је с ватре скиде.

Тад избаци клинац, а покуса чорбу,
Па убриса усне, захвали на дворбу:
„Е, хвала! Ал' немој пос'о да ми квариш,
Јер сад умеш и ти клинчорбу да вариш!...“

ПТИЧЈИ АЕРО-КЛУБ

Гавран Гага птице звао
У завејан дуб,
Па им мудар савет дао
За аеро-клуб.

Рекао је: „Птице драге,
Позната је ствар,
За лет даљни треба снаге
А не само дар.

Оне птице што се селе
На далеки југ
Пут су снагом прелетеле,
Пут тежак и дуг.

А наша су крила спора,
Наш је скучен лет,
Па не смемо преко мора
У топлији свет.

Зато на нас зима љута
Сву искали ћуд!
Без обуће и капута
Подносимо студ,

Хладан талас, то сте чуле,
Захватио свет,
И код нас је испод нуле
Двадесет и пет!

Ко ће да се у тој студи
Мрзне сваки дан,
Кад цепелин граде људи
И аероплан?

Зато нам је дужност света
Будућности стуб,

Да створимо овог лета
Свој аеро-клуб.

Кад запнемо, благо мени,
На нос и на врат,
Имаћемо до јесени
И свој апарат.

Па кад позна јесен стигне,
А ми на пут дуг!
Авион ће да нас дигне
И носи на југ.

И не бисмо више срели
Овај зимски јад,
Па ко од вас у клуб жели
Упис биће сад!..“

Птице мале све то чују,
Предлог није лош.
И редом се уписују...
Упис траје још.

КОКОРАЈКА И ШЕВЕЉАЈКА

По барици плива патка
Са дечицом, са шест златка,
А с обале кокорајка
Крешти: „Ију! Пријо слатка,
Та каква сте ви то мајка!
Шта тражите ту по води?
То забога деци шкоди,
То и млада квочка квоче,
Не да деци да се моче,
Вода кваси нежне бебе
И свака да прозебе!“
На то патка шевељајка
Вели: „Ја сам добра мајка.
Знам шта мојој деци годи
И на суву и на води.
Ваше дете пољем трчка
Моје воли да се брчка,
И не шкоди нашој раси,
Кад се купа, кад се кваси,
Ми смо, пријо, водопије,
За вас коке вода није.
То је мени јасно, чисто,
Јер немамо перје исто!...“

ЗБОГ ЈЕДНЕ ТИКВЕ

Десио се случај рећи —
Никла тиква баш на мећи
Два имања два суседа.
Суседи се око тога
Завадише дозлабога,
Један другом роткву не да!
Сусед Мујо љут, напрасан
А још гори сусед Асан,
Један пакост, други злоба,
Па се жучно грде, псују,
За деобу ни да чују,
Целу роткву желе оба.
И тек после дуге свађе
Одлучише горопађе
Да учине крај том чуду,
Да се крену до кадије —
Јер ту другог лека није —
Па да моле за пресуду.
Пред кадију смерно стали
Па се Мујо први жали
И док на сто роткву меће
Прича: „Ове роткве корен
У ливади мојој створен,
Имам на њу право већег.“
Затим Асан набра веће,
Вели: „Ротква преко меће
Лишћем преће баш код мене.“
А кадија браду глади,
Узе роткву па нож вади
Да измири завађене.
Ал им рече: „Све је тако,
Своје право тражи свако
И добиће, како не би!“
Ножем корен роткви смаче
„Код тебе се корен заче,
Ево, Мујо, корен теби!“
Онда роткви лишће реже:

„На, Асане, лишће свеже,
Јер је само прешло теби!
Тако свако има своје,
Што остаје то је моје –
Задржаћу роткву себи.“

ЧИКА ДУШКО
ДУШКО РАДОВИЋ
(1922-1984)

ДУШКО РАДОВИЋ

Чика Душан „Душко“ Радовић рођен је у Нишу 1922. године. Био је песник, писац, новинар, афористичар и ТВ уредник. Био је главни уредник „Пионирских новина“, уредник Програма за децу Радио Београда, Програма за децу Телевизије Београд, листа „Полетарац“ и „Студија Б“. У Београду се дуги низ година одржава атлетска трка „Сећање на Душка Радовића“.

Најширој публици је познат по афоризмима којима је будио Београђане на таласима радија „Студио Б“, који су касније објављени у три књиге „Београде добро јутро“. Радовић је добитник наших најугледнијих награда: Невен, Младо поколење, Награде змајевих дечјих игара, Награде Стеријиног позорја, Седмојулске награде, као и дипломе Међународне организације за дечју књижевност Ханс Кристијан Андерсон.

Они који су га познавали кажу да су Душан - од душа, и Радовић - од радености, заиста била имена - судбине. О томе сведоче дела „Џон Пишлфокс“, „Страшни лав“ и „Београде, добро јутро“ кроз која нас је ослобађао од глупости, од власти, од рђавих навика, од неосетљивости на доброту - читајући га и цитирајући га, деца (али и одрасли) покушавају да објасне себе и свет. А нико није мање личио на дете, а више имао душу детета - уверавају нас и данас његови пријатељи.

Није, кажу, волео да га зову песником, њега, добитника Андерсенове и Змајеве награде, првог међу песницима у борби против соцреализма. Ни њега власт није много волела. Често у немилости због бритких и јетких порука, у неспоразумима, и постхумно, Душка Радовића, Змаја после Змаја, ни после 15 година, „Брана није гумом избрисао“. Можда зато што је кроз живот, по сопственом признању, прошао као кроз самопослугу: све што је узео - платио је. Дела овог аутора превођена су на све значајније светске језике. Умро је 1984. године у Београду.

ЛАВ

Био једном један лав...
Какав лав?
Страшан лав,
Нарогушен и љут сав!

Страшно, страшно!

Не питајте - шта је јео.
Тај је јео шта је хтео
- трамвај цео
и облака један део!

Страшно, страшно!

Ишао је на три ноге,
гледао је на три ока,
слушао је на три ува...

Страшно, страшно!

Зуби оштри, поглед зао,
он за милост није знао!

Страшно, страшно!

Док га Брана,
једног дана,
није гумом избрисао.

Страшно, страшно!

ТУЖНА ПЕСМА

Живела једна госпођа Клара
чудна и стара, врло стара...
И није имала ни маму, ни тету
Никога, никог свог на свету.

Госпођа Клара је шест мачака чувала
на јастуцима од жуте свиле.
Машне им кројила, млеко кувала
па су сите и срећне биле –
белих мачака шест.

А кад је умрла госпођа Клара,
чудна и стара, врло стара,
- јастук од жуте свиле нико није прао.
На доручак нико није звао,
А ловити мишеве нико није знао!

Тужне су, тужне и гладне биле,
заспале су на јастуцима од жуте свиле
и никада се,
ах, никад се више нису пробудиле –
белих мачака шест.

СВЕ ШТО РАСТЕ, ХТЕЛО БИ ДА РАСТЕ

Све што расте
хтело би да расте
- Нека расте
и треба да расте!

Све што цвета
хтело би да цвета...
- Нека цвета
и треба да цвета!

Нека гледа
све што има око,
свако крило
нек лети високо!

Летети, летети,
лепо је летети!
Живети, живети,
лепо је живети!

Све што лети
хтело би да лети...
- Нека лети,
и треба да лети!
Све што пева
хтело би да пева...
- Нека пева,
и треба да пева

Нека скаче
све што има ногу,
нека трче
сви који то могу!

Скакати, скакати,
лепо је скакати!
Живети, живети,

лепо је живети!

Све што трчи
хтело би да трчи...

- Нека трчи,
и треба да трчи!

Све што кљуца
хтело би да кљуца...

- Нека кљуца,
и треба да кљуца!

Нека пева
све што има глас,
нико лепше,
ведрије од нас.

Певати, певати,
лепо је певати!

Живети, живети,
лепо је живети!

ШТА ЈЕ НА КРАЈУ

На крају неба, на крају мора, на крају пута?
Шта је на крају деца би хтела да знају?
Зато једу, зато спавају,
зато расту брже од капута.

Шта је на крају среде? Четвртак.
А шта – на крају четвртка? Петак.
На крају свих крајева?
Увек је један нови почетак.

Крајеви се потроше,
почеци увек трају.

Почетак – ето шта је на крају!

ПОУКА

Хтела је да види шта је доле,
нагла се преко стола и – пала.

Ко?

Једна виљушка радознала.

ЈЕСЕН

Кад почне лишће да пада,
обично пада и мрак,
уз мрак и киша пада
– слика јесени јадне.
И на крају,
увек се још неко оклизне
и падне!

МАЛИ ЖИВОТ

Док неко пије
- ја пијуцкам.

Док неко гризе
- ја само грицкам.

Док неко глође
- ја само глоцкам.

Док неко бодe
- ја само боцкам.

Док неко пева
- ја певуцкам.

Док неко дрема
- ја дремуцкам.

Док неко ради
- ја радуцкам...

И тако мало, ситно живуцкам.

ПЛАВИ ЗЕЦ

Три сам земље прелазео,
и три горе прегазио,
и три мора препловио –
док га нисам уловио.

Плавог зеца,
чудног зеца,
јединог на свету!

Овај зец
зна да свира,
овај зец
зна да плете,
овај зец
ручак кува,
овај зец
кућу мете.

Овај зец
плести уме,
овај зец
жети уме,
овај зец
шити, пити,
и француски говорити
– све разуме!

Плави зец,
чудни зец,
једини на свету!

Ја га хтедох вама дати
да вас мије,
да вам шије,
да вам кроји,
да вам броји,
да вам плете,
да вам мете,
да вам кува,
да вас чува,

да вам пева,
слике шара
и француски разговара.

Плави зец,
чудни зец,
једини на свету!

Ставих зеца у торбак
па пожурим својој кући.
Ал' кад бисмо испред куће
стаде зечић да шапуће:
- Пустите ме, ловче,
храбри ловче,
да очешљам косу,
да умијем лице,
да исечем нокте,
да исправим стас,
да удесим глас.
Нек' виде деца
плавог зеца,
чудног зеца,
јединог на свету!

Пустих зеца из торбака
ал' се зец не очешља,
ал' се зец не уми,
нит' исече нокте,
нит' исправи стас,
нит' дотера глас.
Већ побеже, ој несрећо,
на крај света, ој невољо!
Плави зец,
чудни зец,
једини на свету!

ЗАМИСЛИТЕ ДЕЦО

Замислите, децо, једно велико море,
и у том мору једну велику лађу,
и на лађи округле прозоре,
и на једном прозору - принцезу Нађу.

Замислите сад децо, то исто море,
и у том мору исту велику лађу,
и на лађи исте округле прозоре,
и на другом прозору - разбојника Кађу.

Замислите онда: бура иде,
ветрова фијук и таласи,
и један талас принцезу скиде
и поче млади живот да гаси.

Замислите децо сто таласа,
већих сто пута од сваке принцезе,
може и ајкула свакога часа
на модром таласу да се доведе.

Страхом и болом обузет,
појави се отац принцезин
и рече:
- Онај биће ми зет,
ко спасе млади живот њезин!

Замислите, децо, пуна лађа,
све официри, принчеви, адмирали...
И сви ћуте, сви дрхте, само Кађа
скочи - и море га зали.

Кађа извали страшну псовку на рачун ветра,
на адресу живота, на име мора,
избеже смрти мишоловку
и спасе принцезу из валова.

Замислите сад: отац тај,

краљ сигурно, а цар вероватно,
подиже Кађу у загрљај
и пољуби га ноншалантно.

- Ово је кћер моја, а жена ваша -
принцеза мила Нађа!

- А ја сам, с допуштењем,
извините на сметњи, разбојник Кађа!

Умири се море, затаји ветар, стаде лађа...
Пуни страха, пуни стида, препуни језе -
сви гледаху у правцу принцезе.

- Храбри Кађа, рече бледа принцеза,
ја сам ваша Нађа...

Извините, тата, на овом свету
свашта се догађа!

ПЛАВИ ЖАКЕТ

Баш сам био у плавом жакету
када сретох Васиљевић Цвету.
Да л' због мене, да ли због жакета,
превари се, окрете се Цвета.

Ја јој рекох: — "Добар вечер, Цвето,
с' допуштењем — мало бих прошето..."
Да л' због мене, да ли због жакета,
превари се и пристаде Цвета.

Таман све то — кад залаја псето!
Ја јој рекох: — "Држ се мене, Цвето!"
Да л' због мене, да ли због жакета,
превари се, придржа се Цвета.

Беше лето кад је божур цвето,
оде псето, ја у поље скретох.
Да л' због мене, да ли због жакета,
превари се па скрете и Цвета.

И логично, с' обзиром да скретох,
плави жакет на ливаду метох.
Да л' због мене, да ли због жакета,
превари се и спусти се Цвета.

Прође лето и још пет-шест лета,
сад се Цвета мојом кућом шета,
из разлога екстра квалитета
да ли мене или мог жакета.

ЧИКА ИСА
ИСАИЈЕ МИТРОВИЋ
(1880 – 1949)

ИСАИЈЕ МИТРОВИЋ

Чика Исаије Митровић рођен је 27. маја 1880. године. Између Исаијиног рођења и смрти, 4. марта 1949. године, стао је један частан живот испуњен књижевним, одгојним и образовним радом, надахнут националном припадношћу, родољубљем и човекољубљем. Надимци и псеудоними: Милојко, Чича Исаије, Чика Иса, Гуслар, Спасоје и Прометеј, које је добијао или узимао током живота, сведоче о разноврсности његових животних улога, али и о омиљености и угледу међу људима. За живота је објавио 25 књига, а своје радове је публикувао у око 150 различитих листова, часописа и годишњака. У Брчком, где је и рођен, завршио је основну и трговачку школу. Одлази у Пакрац као стипендиста Црквене општине у Брчком и 1902. завршава Српску учитељску школу.

У Гламочу управља основном школом, био је члан и председник Учитељске секције Врбаске бановине, водитељ драмске и хорске секције, а једно време је био ангажован и на месту председника за науку и културу у Врбаској бановини.

Пева и проповеда о гламочком крају, људима из свакодневице, глади и неимаштини, критикује тадашње друштво... Миторивећа поетика је поетика животности, па се свака чини као да је написана у овом времену. То постиже некад ритмом, некад изразом, а некад емоцијом. У његовој поезији за децу огледа се богатство тематике. Његова прича често има духовит тон, њен израз је књижевни у наравицији, а народни у дијалогу. Није био прихваћен у послератном периоду, нарочито као песник за децу. Нису га прихватили чак ни његови ученици. Због тога је покушао да спали своје рукописе, али је његова жена успела да их спасе (макар делимично). Пензију је дочекао у Бања Луци, а крај живота у Београду 1949.

МАЛИ ЈОВА

Са Истока златна
Чим зора заруди,
Из слатког се санка
Мали Јова буди...

Умива се... пере...
Спрема књиге своје...
И молитву смјерну
Богу прочит'о је.

Па се онда вес'о
Ка стазици даде...
А стаза га сама
У школу предаде.

У школи је Јова
Увек први био,
Па је и књижицу
На дарак добио.

На књизи је била
Пословица стара:
„Ко год рано рани,
Двије среће граби!“

ЈЕЗЕРСКА ИДИЛА

У тиханој равни на зеленој Пливи,
Воденице многе, у њим' млинар живи.
Хлађана водица низ корита хуји,
А уз њену песму и његова бруји...

Кола се крећу,
Капљице размећу
Бисерне ћердане,
На свеколке стране...

Тик... так...
Чамац лак
Поред млина мали,
На несташни' вали...

Млинарува ћерка мирно у њег седе,
А они из млина сад за њоме гледе...

Воденице све су на диреци стари,
Па се ситно тресу, а млинар не мари...
Весела дечица хватају пастрме,
На сунцу се светле к'о да су срме.

Кола се крећу,
Капљице размећу
Бисерне ћердане,
На свеколке стране...

Тик... так...
Прасак јак,
Од праље се чује,
Јасно одјекује...

То убаво дакле пере рубље бело,
Што но га је озго са брежуљка снело.

Повезани коњи пред млином дремају,

Јера сена више пред собом немају.
Дрвени самари сви на њима голи –
„Је л' готово мливо?“ у млину се моли.

Кола се крећу,
Капљице размећу
Бисерне ћердане,
На свеколке стране...

Тик... так...
Вечерњи трак
Воденице злати,
И титра на вагри.

Ој призора дивна сад видети брале,
Воденице гледећ и злаћане вале...

ПРИРОДА СНИВА

Хладни јесењи вјетри одњеше с дрвета лист.
Под пустим брјегом стоји залеђен поток чист.
Ко изнемогли патник природа цела снови.
И успаван живот тајом у себи скрива...
Замрла пјесма бујна што с' душе гони сјету,
Вране покриле поља крештећ'у брзом љету.
Ко око сиротана небо кишицу лије,
Хладним капљицама у моја окна бије.
Тмури су дневи ови, к'о душа моја што је,
Што прошлост сретну снови и сјетне пјемсе поје...

ПРОЛЕЋЕ ЈЕ...

Пролеће је...

Ја осећам дах му веће,
Што из земље мами цвеће,
Што 'но мио живот даје,
Кудгод прође кроз све краје...

Пролеће је...

Са гора се снези крећу,
Пуп већ једра на дрвећу...
А кроз доле тихе, мирне
Поточиће глам немирне...

Пролеће је...

Љубичица веће цвета,
И челица ено лета...
Топло сунце све нас грије,
Ко и прије... ко и прије...

Пролеће је...

За дан који па ће свуда,
Зеленит' се свака груди,
И обути листом гора,
И настати красна ора!

Пролеће је...

Из мртвила све се буди,
Па и моје трошне груди
Осетише живот нови,
Кад се нарав сва обнови.

СТАРОМ СРПСКОМ МАЧУ

У коре је давна лег'о
Затушљен му стоји рез,
Кад је душман земљу грео
Од крви му блист'о вез.

Давна га је седи деда
Обесио о црн клин,
Од брата га прим'о братац
А од оца сретан син.

Кад би мог'о говорити
Прич'о би нам млогу коб,
Побеник је свукуд био
Али никад ниски роб.

Памтио је многе муке
Млогој „рђи“ био крај,
А уз звекет његов звонки
Орило се свукуд: „хај!“

Ко споменик прошлих дана
Сада краси мрачан кут,
Као сенка љутих рана...
Ко осветник... гранит крут...

У коре је давна лег'о
Затушљен му стоји рез,
Кад је злотвор земљу грео
Од крви му блисто вез...

ЧИКА ЈОВА ЗМАЈ
ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ
(1833-1904)

ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ

Чика Јован Јовановић Змај један је од највећих лиричара српског романтизма. По занимању био је лекар, а током целог свог живота бавио се издавањем и уређивањем књижевних, политичких и дечјих песама.

Јован Јовановић Змај родио се 1833. године у Новом Саду, у једној од угледних грађанских породица. Основну школу похађао је у Новом Саду, а гимназију у Новом Саду, Халашу и Пожуну. Студирао је права у Пешти, Прагу и Бечу. За његово књижевно и политичко образовање од посебног значаја био је боравак у Бечу, где је упознао Бранка Радичевића, који му је био највећи песнички узор. После завршених студија права, Змај се 1860. године вратио у Нови Сад и, као један од најближих Милетићевих сарадника, постао службеник у новосадском магистрату.

Ипак, служба у магистрату није му одговарала, па је напустио посао и посветио се књижевном раду. Тада је покренуо књижевни часопис „Јавор“ и сатирични лист „Комарац“. Године 1838. преселио се у Пешту, где је радио у Матици српској и као надзорник Текелијанума.¹

Године 1864. покренуо је сатирични лист „Змај“ (игра речима, пошто је 3. мај по јулијанском календару био дан одржавања Мајске скупштине 1848), чији ће назив постати саставни део његовог имена. Године 1870. Змај је завршио студије медицине, па се вратио у Нови Сад, где је започео своју лекарску праксу. Овде га је убрзо задесила породична трагедија: од туберкулозе су му умрла деца, а потом и жена.

Из ове породичне трагедије произишао је низ елегичних песама објављених у збирци „Ђулићи увеоци“, која је, поред „Ђулића“, једна од назначајнијих Змајевих збирки песама. Поред лирских, писао је и сатиричне и политичке песме, а први је писац у српској књижевности који је писао поезију за децу.

¹ Текелијанум је задужбина коју је основао Сава Текелија 1838. године у Пешти, са циљем да се у њој школују сиромашни и најбољи српски ђаци и студенти из свих крајева где су живели Срби.

ПЕЦА И ШАРАН

Ево како ј' Пеца
Мал' не рекох, страда
Упецо је шарана
Већег но што с' надо

Радо би га извуко
Али није лако
Повуци, потегни
Не иде никако

Ту сад нема премишљања
Ни дуга, ни многа
Јербо једно мора бити
Од овога трога

Ил' ће Пеца шарана
У торбу извући
Ил' ће вршца танана
На пецаљки пући

Ил' ће шаран тргнути
Уме риба глупа
И Пеца ће стремкнут
Да се мало купа.

Најмудрије било би
Са практичне стране
Да се Пеца расрди
Па шарана мане.

КАЖИ МИ, КАЖИ

Каж ми, кажи,
Како да те зовем
Каж ми, какво
Име да ти дам,
Хоћу ли рећи:
„Дико“, или „снаго“
Или ћу „лане“
Или „моје благо“
Хоћу ли „душо“
Или „моје драго“
Каж ми, какво
Име да ти дам!
Све су то мила
Имена и лепа
Којима Србин
Своме злату тепа
Ал' ја бих провео
Читав један век,
Тражећи лепше,
Дичније и слађе,
Милије име,
Што још не чу свет,
Да њим назовем
Мој румени цвет.

ВЕЧЕ

Сунце је прешло своје путе
Преко неба, њива плаве,
Сад ће тице да ућуте,
А звездице да се јаве.

Још је светла она страна,
Јоште запад румен краси,
Као спомен великана,
Кој се смрћу не угаси.

Пастир своју фрулу лаћа,
Песма крила разавила,
Раденик се с посла враћа,
Њега грле деца мила.

Тишина се блага лије
По сеоцу нашем широм,
Вечер иде да покрије
Све уморне благим миром.

ПАЧИЈА ШКОЛА

Јесте л чули, кумо,
верујте, без шале,
отвара се школа
за пачиће мале.

Тако је и било,
верујте, без шале,
отворила се школа
за пачиће мале.

Сви пачићи дошли,
на скамијам стоје
стари патак метно
наочари своје.

Све их је уписо
у каталог, мале,
па их је прозиво,
верујте, без шале.

Па се онда шето
с озбиљношћу крутом
учио их, учио,
и књигом и прутом.

Учио их, учио
од среде до петка,
ал' се нису одмакли
даље од почетка.

Није било успеха
учитељском труду,
цела мука његова
остаде залуду.

Ништа више не научи
пачурлија та,
него што је и пре знала
Га, га, га, га, га!

ДЕТЕ И БАКА

Бако, стара бако - бабушчице мила
Јеси л' и ти кадгод мала, млада била?
Јеси л' могла кадгод исправити леђа?
Је л' и твоја коса била кадгод смеђа?
Је л' и твоја хаља била кадгод кратка?
Је л' и тебе когод звао: „Душо моја слатка?“
Је л' и теби когод кадгод 'ваку лутку дао?
Ваљда се скрхала, па ти је сад жао?
Та зар мора, бако, остарети свако?
Хоћу л' и ја, бако, остарети тако?
Морам ли зар и ја бити тако седа?
Тако смежурана, згурена и бледа?
Па зар томе нема баш никаква лека?
Зар се то не може живети довека?

МАТЕРИНА МАЗА

Има дете у селу,
име му је Лаза,
Ал га зову друкчије
Материна маза.

Када сва деца устану,
Он и онда спава,
Кад му кажу Устани!
Њега боли глава.

Кад устане, не уме
Да се сам обуче,
Не сме да се умије,
Иште воде вруће.

Кад га жуљи ципела,
Он ципелу туче,
Тад га рука заболи,
Па онда јауче.

Кад му даду јабуку,
Он би хтео шљива,
Кад му пруже погачу,
Онда би кољива.

Кад се мало огребе,
Плаче и запева
„Јао, јао, помагај
Изаће ми црева!“

Кад је суво, замеси
блата па се каља,
Кад га мати покара,
Легне па се ваља.

Кад му успу таране,
Он би јео риба,

Кад се риба наједе,
Тад га 'боли тиба'.

Па га зато не зову
По имену Лаза,
Већ јадно, жалосно
Материна маза!

АЛА ЈЕ ЛЕП...

Ала је леп
Овај свет,
Онде поток,
Овде цвет,
Тамо њива,
Овде сад,
Ено Сунце,
Ево хлад!
Тамо Дунав,
Злата пун,
Онде трава,
Овде жбун,
Славуј песмом
Љуља луг.
Ја га слуша
И мој друг.

ЛАКОУМНА ШТУКА

Штука реком плови, ништа јој не смета,
ал' у реци била мрежа разапета
ту је мрежу сплела рибарева рука,
у ту мрежу сада заплете се штука.
„Пропала сам!“ рече кад у мрежу паде,
па у муци вељој врпољит' се стаде
срећа је послужи па излазак нађе,
из мреже изађе.

„Ко би се том надо, мишљаше у себи
да ту има мреже никад рекла не би!
Запамтићу како с' одсад чуват' треба,
ал' гле тамо горе, гле залогај хлеба!“
Отисну се горе где је мамац пливо,
с отвореним уст'ма залете се живо.
Из мреже се спасла, ал' удица пуста
закачи јој уста!

ПУТУЈЕМО

Путујемо. Воз нам лети.
Беже поља, беже њиве,
Беже липе и јаблани,
Па и врбе жалостиве.

Ено видим раздрагану
Једну милу тицу малу –
Све то видим у твом оку,
Ка у неком огледалу.

Ту је сунце, села, цркве,
Ту су врти пуни цвета –
Ту ја гледам, ту ја гледам,
Не треба ми друга света.

ГАША

Гашо, Гашо, тужан Гашо,
Шта ће с тобом бити?
Гаша хтеде столар бити
Тежак му је сврдо.
После хтеде ковач бити
Гвожђе му је тврдо.
Он је хтео и ткач бити
Кидају се конци.
И лончар је хтео бити
Ал му смрде лонци.
Затим хтеде кројач бити
Ал га игла боде.
Што год Гашан поче радит,
Све натрашке оде!
Гашо, Гашо, лењи Гашо,
Шта ће с тобом бити?

Гашо, Гашо, тужан Гашо,
Шта ће с тобом бити?
Гаша хтеде пекар бити
Вреле су му пећи.
Гаша хтеде месар бити
Ал је тешко сећи.
Прохте му се чизмар бити
Ал удара чирис,
Још и ратар хтеде бити
Ал му смета кириш
Тад ћурчија хтеде бити
Опет игла боде
што год Гашан поче радит,
Све суноврат оде!
Гашо, Гашо, лењи Гашо,
Шта ће с тобом бити?

Гашо, Гашо, тужан Гашо,
Шта ће с тобом бити?
Гаша ј' много започињо,

Ал ни једно не дочињо.
Е тако су лета прошла
Гаши старост дошла.
Сад гладује и јауче,
Плаче, виче, хуче
„О младости, лепо доба,
Лудо ли ти прође,
Куку, леле, тужан Гашо,
До чега ли дође!“
Тешко сваком који не зна
Рада и заната,
Гладовање, јадовање
Нераду је плата.

ЧИКА ПЕЦА
ПЕТАР ПЕТРОВИЋ МАРШ
(1940-)

ПЕТАР ПЕТРОВИЋ МАРШ

Чика Пеца рођен је у Крагујевцу 1940. године, у којем је завршио гимназију 1957. године, када уписује Машински факултет, на којем је дипломирао 1963. године, на катедри „Нуклеарни реактори“. Његова склоност према писању и говорништву датира још из гимназијских дана, када води различите програме у школи и граду (рецитале, књижевне сусрете), показујући дар за осмишљавање и реализацију различитих забавно-музичких садржаја.

Радио је као новинар и водитељ радио, телевизијских, естрадних, рекламних програма, аутор је сценарија за радио емисије, телевизијске емисије, маркетиншке кампање и сајамске наступе, творац препознатљивих рекламних слогана, аутор многих текстова за композиције народне и забавне музике, писац песама и прича и бајки за децу...

Један је од оснивача Студија Б у којем је од првих дана. Осим познате дечје емисије „Пеца и деца“, уређивао је и водио културну емисију из области културе „Огледало“ као и врло слушани недељни вишечасовни спортски програм „СОС - Све о Спорту“, у којем су гости били наши најеминентнији културни ствараоци - књижевници, глумци, сликари, вајари, ТВ аутори, оперски певачи, интерпретатори народне и забавне музике, односно домаћи и светски асови у скоро свим спортовима.

Као сарадник Радио Југославије, водио је различите емисије, од којих су најпознатије „БИМ - Бизнис, Информације, Музика“ и „Сви смо исте горе лист“ које су биле намењене слушаоцима из дијаспоре. Тренутно живи и ствара у Београду и путује белим светом уз помоћ интернета.

ЕХ, ДА ИМАМ СВОГА КОЊА

Ех, да имам свога коња,
Чув'о бих га на тераси,
Крај коња се онда цоња,
Шапће му се: „Хајде, паси!“

Ех, да имам свога коња,
Не бих гут'о више кнедлу,
Не бих више био шоња,
Већ на коњу и у седлу.

Ех, да имам свога коња,
Рекао бих себи: „Јаши!“
Зар коњаник да је шоња,
Од јахања да се плаши.

Ех, да имам свога коња,
Тер'о бих га све у кас,
Да ме види једна Соња,
Дојах'о бих и на час.

Пошто немам свога коња,
Значи, нисам ни у седлу,
И даље сам, брате, шоња,
И због тога гутам кнедлу.

Ал' постоји она Соња,
Њу посматрам са терасе,
Због ње личим ја на коња,
Који ће можда и да пасе!

ФРИЗУРА

Добар другар, звани Гиша,
Једне ноћи сањ'о миша,
Падала је, каже киша,
А миш пош'о да се шиша.

Зна се да миш моду тера,
Зато - правац код фризера.

У столицу одмах седа,
У фризера и не гледа,
Иначе би он у трк,
Препозн'о би мачји брк.

„Шта је данас? Понедељак!
Онда молим леп разделељак!“

Мачор фризер брзо схвата
- Он је мајстор свог заната,
Кад он шиша, то су феште,
Шаше су му врло веште.

Миша чешља, ал' план кује,
Унапред се облизује.

„Баш му руке злата вреде,
Чак док ради фризер преде,
Још да ми је само знати
Кол'ко треба да се плати?“

„Све је цабе, нашој кући то је част!“
Муштерију затим смаза -
Поједе је све у сласт!

О ВЕТРУ

Причај ми, ветре, где си био,
причај ми, ветре, где си се крио,
увек си, ветре, бодар и чио,
причај ми, ветре, кога си срео,
јеси ли гладан, да ли си јео?

Питама све секе, питама све бате,
шта ви о ветру, другари, знате?
Да ли се ветар може да види,
да ли се ветар може да чује,
када га нема, да ли се стици,
или баш тада негде путује.

Док је мали - „ветрић“ га зову,
тад само пирка и гране њише,
када порасте, јао си крову,
јер тада све пред собом брише.

Што се нас тиче, чик нек' нас такне,
ништа нам не може, јер - носимо јакне!

РАЗБРАЈАЛИЦА

Ецили, бецили, бец,
Испада које кец,
Уцили, буцили, буц,
Да нико није зуц!

Рцили, брцили, брц,
Крцка се један крц,
Оцили, боцили, боц,
Шкљоцају зуби шкљоц!

Ацили, бацили, бац,
Жацка те сада жац,
Ицили, бицили, биц,
Из игре напоље, шиц!

ВЕСНИЦИ ПРОЛЕЋА

Шта нам зима дарује,
док још увек царује?
Пролећни су весници
и у овој песмици!

Кроз ливаду води путић,
крај кога се жути љутић,
пропланци су, тврди зека,
пуни жутог кукурека.
На бусену шумске траве
љубичице већ се плаве,
у дворишту крај тарабе
забелеле висибаве,
на брежуљку изван града
чекаће нас зеленкада.

А сад нек' Те прати срећа –
Ти си исто цвет пролећа!

О ПОТОКУ

Кренуо поток на дуги пут
и собом понео врбов прут.
Поточе врли, куда се хрли?
брезе ми зборе - журиш на море!

Морам да идем за птичјим јатом,
састанак имам с потоком братом,
а онда зна се шта све то значи,
заједно смо поток већи и јачи.

Када се поток с потоком спаја,
њиховој игри тад нема краја,
час мирно теку, час зажуборе,
свима се хвале – иду на море.

Око њих стене, дрвеће, биље,
онда их река прими у окриље.
Место где се поток у реку улива,
ушће му је име – тако се назива.

Ох, где је наш поток, да ли је жив?
- „Не брини, ту сам. Речни сам слив.“
Реке су зато мирне и споре,
јер много потока хоће на море.

БАЈКА О РУЖИ И МАСЛАЧКУ

Чудна прича светом кружи,
о црвеној лепој ружи,
кажу, има неке тајне везе,
измеђ' руже и принцезе.

Та је бајка мало дужа,
зна је тачно само ружа,
од свега ме хвата језа,
јер је ружа и принцеза.

У то доба чаробњака
магија је била јака,
имали су страшну моћ,
да од дана створе ноћ.

Кад је стиг'о принц у бајку,
сазнали смо од две брезе,
да је к'о што увек бива,
дош'о само због принцезе.

Чаробњак је био зао,
за ову је љубав знао,
па на принца пусти зрачак,
претвори га у маслачак.

Тад је бајци дош'о крај,
или боље рећи тачка,
нема ништа од љубави
измеђ' руже и маслачка.

О ШУМИ

Ко се разуме у мрачне шуме,
мора да буде вешт и да уме,
да добро зна шта шума крије,
или та шума за њега није.

О, шумо густа, о зеленграде,
да ли нас примаш у своје хладе?
Дозволи нама радозналцима,
да са нашим ранцима
јуримо твојим пропланцима.

Насмеја се шума гласно:
„Ох, па то је безопасно,
волим кад се дође с миром,
мрзим оне са секиром!“

ОБЛАК И СУНЦЕ

Један облак бели к'о паперје мек,
тражио од сунца против кашља лек.
Васионски лекар насмеја се слатко
и свом пацијенту рече врло кратко:

„Прошетај се мало, не стој као кип,
од промаје бежи, јер чека те грип.“
А онда је следио савет нешто дужи,
јер се сунце с облацима одвајкада дружи:

„Ако носиш кишу скувај себи чај
и постаћеш чио као дечји змај.
Пројурићеш небом к'о права ракета,
ни промаја тада неће да Ти смета.

Боли ли Те глава, то су грипа знаци,
од њега те лече моји сунчеви зраци.
Знам да се од грипа сваки облак боји
и да се од чаја мора да презноји!“

Грмљавина, киша – шта уствари значе?
То наш облак кашље, зноји се ил' плаче!

ПЕСМА О УГЉУ

Шта је то угаљ и како се прави?
Дубоко у земљу дрво се стави,
и онда се дуго, стрпљиво чека.
рећи ће неко, бар два - три века!

Узалуд главу рука Ти чешка,
то што си чуо, па то је грешка.
Свако ко тако о угљу збори,
тај мало зна о земљиној кори.

Упитај угаљ - све ће Ти рећи,
док га бездушно трпаш у пећи.

Можда сам лигнит или већ мрки,
или ти личим можда на камен,
кроз трен ћу један ја бити пламен.
Прво ме ослободе, затим ме сатру,
живот је такав - морам у ватру,
од тог сам, знајте, одувек стрепео,
да док вас грејем - постанем пепео!

ЧИКА СТЕВА
СТЕВАН В. ПОПОВИЋ
(1845 – 1918)

СТЕВАН В. ПОПОВИЋ

Чика Степа, родом из Старог Бечеја, школовао се у Сремским Карловцима и Пешти. Био је питомац и касније управник Текелијанума, управитељ српске школе у Будиму, као и надзорник Бачко-будимске школске управе. Свој живот и рад посветио је просвећивању српског народа. У Пешти је, између осталог, објавио дело „Школа и живот“, уређивао је педагошки лист „Српска народна школа“ (1870–72) и „Радован“ (1876, у Новом Саду). Био је човек необичне енергије, који је окуљао раднике на свим пољима културног живота и усмеравао их ка једном циљу – јачању српског народа на његовом путу ка бољој будућности.

Бавио се књижевним радом, писао је приповетке и објављивао их у „Јавору“, „Орлу“ (велики илустровани календар, који је сам издавао, а који је постао узор календарима тог времена), „Летопису Матице српске“ и „Српским илустрованим новинама“. Писао је и биографије о личностима значајним за српски народ. Бавио се и књижевном критиком.

Издавао је збирке и антологије песама и прича за децу. Своје радове за децу често није потписивао или их је објављивао под псеудонимом (Браца Радован или Чика Степа). Заузима значајно место у српској књижевности за децу XIX века. Његов највећи допринос је у састављању и објављивању збирки намењених деци. Први је у српској књижевности за децу приредио збирку песама „Венац песама“ (Пешта, 1872), основао библиотеку „Дечији свет“, а потом издавао збирке мешовитог карактера којима је захватио песме, приповетке, различите прозне саставе, као и дела из народне књижевности.

Стеван В. Поповић у збиркама за децу објављује прозу и поезију уз лепе илустрације, како би допунио васпитање и образовање српске деце занимљивим поукама и практичним знањем. Илустрације су имале поред естетске и поучну вредност. Поповић их је, као и Змај, узимао из страних дечјих листова, углавном немачких, а покушао је и са оригиналним илустрацијама које је једно време радио Миливој Мауковић.

Поповић се кретао у оквирима преузетим мотивски и идејно из стране књижевности за децу, али је значајно да је своје збирке оплеменио делима из народне књижевности, српском народном поезијом, загонеткама, пословицама и баснама, које је посебно ценио због поучности. У збирке је уврстио дела различитих аутора, којима је заједничко једноставност облика и просветитељско-педагошка функција.

Стеван В. Поповић бавио се педагошким, просветитељским и књижевним радом, а његово дело у српској књижевности за децу даје му једно од приоритетних места у српској литератури овога типа.

ЧЕТИРИ ГОДИШЊА ВРЕМЕНА

Свуда се бели — пао је снег!
Засуо дољу, посуо брег,
Соник се сија, стакли се лед,
Сонице амо — на њих је ред!
Ко воли зиму, ко воли снег
Нек хита амо на снежни брег!

Гле миле трешње — осула цвет
И бадем цвета — како је леп!
И чела леће, па купи мед
Да медом заслади зимски јед.
Пролеће сијну на дољу, брег,
Да стопи с њега и лед и снег!

Лето је жарко понело род
По врту, њиви, осуло плод.
Шеница златна, једри јој клас,
Рујно се воће смеши на нас,
Сунце све гори, сажиге тле,
Ал' бистра вода расхлади све!

Јесен нам дође — сазрео род,
Беримо воће — купимо плод.
Ко није лети жалио рад,
Богату бербу имаће сад.
Ко вредно ради за века свог,
Тог лепим даром дарива бог!

ВОЛИМ

Волим цвеће,
Волим игру,
Волим коња,
Волим чигру!
Волим тице
Лепо поје,
Волим поље
Зелено је.

Волим шуму,
Њене висе,
Листала је,
Зелени се.
Волим поток
Кад у гори,
Кроз павите
Зажубори.
Волим реку,
Језеранце,
Беле овце
И јагањце.
Волим дрво
Кад зелени,
Волим небо
Кад румени.
Волим сунце
Када гране,
Волим данак
Када сване.
Волим људе
Када зборе,
Мудре, лепе
Разговоре!

МРАВ

Мили, мили, мали мравак
Па по ваздан ради,
Лети купи, вуче, слаже
А зими се слади.

Погле тамо колико их —
Сваки мрву вуче,
Један другом с пута сврће,
Нико се не туче.

Та радња је мраву мила
Па ма како тешка била,
Лењо дете нек се стиди
Када вредна мрава види!

РАНО РАНИ

Пробуди се утри очи
Из постеље меке скочи,
ластивице миле тице
Већ цвркућу летимице.
Па и шева већ те зове
Да разгониш лаке снове.
Препелица у глас виче
На уранку пућпуриче.
Зора зори, ено свиће
Лепи данас данак биће!
Хај, урани па устани,
Све већ чека — на тебека!

Сунце грану па засветли
По дворишту поје петли.
Па и голуб већ полеће
Да уграби зрнце веће!
И пилићи и петлићи —
Лаки тићи крилатићи
Потркују и певају,
чекају те, изгледају.
Већем пуца бич кравара
А дудуче рог свињара.
Хај, урани, па устани,
Све већ чека — на тебека.

Ко урани зором рано
Сретан му је данак сван'о;
Јер са сваким послом ваља
Добар газда да управља.
Тек га газда руком лати
Благослов ће Бог послати. —
Ко урани уграбиће
Сваким даном по две среће,
Једну срећу здравља ради
Другу срећу посла ради.
Зато рани зором рано
Док још није данак сван'о!

САДРЖАЈ

Чика Андра - Андра Франичевић, биографија /

Бреза и зека /
Јаблан и јасика /
Поједени свирач /
Лист на путу /
Хватање звезда /
Смрт у светлости /
Славуј и цвет /
Вук остаје вук /
Кад ћурани гледају у небо /
Коњ и магарац /

Чика Брана - Бранислав Цветковић, биографија /

Птичија туга /
Симина азбука /
Дембелија /
Стиже зима /
Клин чорба (Народна прича) /
Птичји аеро-клуб /
Кокорајка и шевељајка /
Због једне тикве /

Чика Душко - Душко Радовић, биографија /

Лав /
Тужна песма /
Све што расте, хтело би да расте /
Шта је на крају /
Поука /
Јесен /
Мали живот /
Плави зец /
Замислите децо /
Плави жакет /

Чика Иса - Исаије Митровић, биографија /

Мали Јова /
Језерска идила /
Природа снови /
Пролеће је... /
Старом српском мачу /

Чика Јова Змај - Јован Јовановић Змај, биографија /

Пеца и шаран /
Кажи ми, кажи /
Вече /
Пачија школа /
Дете и бака /
Материна маза /
Ала је леп... /
Лакоумна штука /
Путујемо /
Гаша /

Чика Пеца - Петар Петровић Марш, биографија /

Ех, да имам свога коња /
Фризура /
О ветру /
Разбрајалица /
Весници пролећа /
О потоку /
Бајка о ружи и маслачку /
О шуми /
Облак и сунце /
Песма о угљу /

Чика Стева - Стеван В. Поповић, биографија /

Четири годишња времена /
Волим /
Мрав /
Рано рани /